

بسمه تعالی
تاییدیه اعضای هیات داوران حاضر در جلسه دفاع از رساله دکتری

بدینوسیله گواهی می شود خانم فرزانه فرخ فر در تاریخ ۹۱/۱/۳۰ از رساله دکتری ۲۰ واحدی خود با عنوان: **تأثیر هنر ایران بوهنر عثمانی در حوزه نگارگری قرون دهم و یازدهم هجری** دفاع کرده است. اعضای هیات داوران نسخه نهایی این رساله را از نظر فرم و محتوا بررسی کرده و پذیرش آنرا برای دریافت درجه دکتری تخصصی (Ph.D) تأیید می نمایند.

اعضای هیات داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضاء
۱- استاد راهنما	دکتر محمد خزانی	دانشیار	
۲- استاد مشاور اول	دکتر یعقوب آژند	استاد	
۳- استاد مشاور دوم	دکتر غلامعلی حاتم	استاد	
۴- استاد ناظر داخلی	دکتر مهناز شایسته فر	دانشیار	
۵- استاد ناظر داخلی	دکتر محمد کاظم حسنونند	دانشیار	
۶- استاد ناظر خارجی	دکتر حبیب الله آیت اللهی	دانشیار	
۷- استاد ناظر خارجی	دکتر محمود طاووسی	استاد	
۸- نماینده شورای تحصیلات تکمیلی	دکتر علی اصغر فهیمی فر	استادیار	

آیین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهشهای علمی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهشهای علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرحهای تحقیقاتی یا هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجو مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب، نرم افزار و یا آثار ویژه (اثری هنری مانند فیلم، عکس، نقاشی و نمایشنامه) حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آئین‌نامه های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ در شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

« اینجانب فرزانه فرخ فر دانشجوی رشته پژوهش هنر ورودی سال تحصیلی ۱۳۸۵ مقطع دکتری دانشکده هنر و معماری متعهد می شوم کلیه نکات مندرج در آئین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش های علمی دانشگاه تربیت مدرس را در انتشار یافته های علمی مستخرج از پایان نامه / رساله تحصیلی خود رعایت نمایم. در صورت تخلف از مفاد آئین‌نامه فوق‌الاشعار به دانشگاه وکالت و نمایندگی می‌دهم که از طرف اینجانب نسبت به لغو امتیاز اختراع بنام بنده و یا هر گونه امتیاز دیگر و تغییر آن به نام دانشگاه اقدام نماید. ضمناً نسبت به جبران فوری ضرر و زیان حاصله برطیاس برآورد دانشگاه اقدام خواهم نمود و بدینوسیله حق هر گونه اعتراض را از خود سلب نمودم»

امضا:
تاریخ: ۱۳۹۱/۱/۳۰

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیت های علمی پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر، حاصل رساله دکتری نگارنده در رشته پژوهش هنر است که در سال تحصیلی ۹۰-۹۱ در دانشکده هنر دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی جناب آقای دکتر محمد خزائی، مشاوره جناب آقای دکتر یعقوب آژند و مشاوره جناب آقای دکتر غلامعلی حاتم از آن دفاع شده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

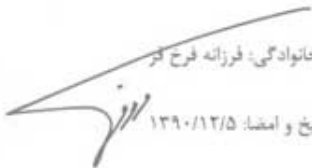
ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تأمین نماید.

ماده ۶: اینجانب فرزانه فرخ در رشته پژوهش هنر مقطع دکتری تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: فرزانه فرخ

تاریخ و امضا: ۱۳۹۰/۱۲/۵

رساله دکتری رشته: پژوهش هنر

تأثیر هنر ایران بر هنر عثمانی، در حوزه نگارگری
قرون دهم و یازدهم هجری

فرزانه فرخ فر

استاد راهنما:

دکتر محمد خزائی

استاد مشاور (اول):

دکتر یعقوب آژند

استاد مشاور (دوم):

دکتر غلامعلی حاتم

بهار ۱۳۹۱

تقدیم به روح بزرگ پدرم،

امیر سرتیپ اکبر فرخ فر،

که عشق به ایران و ایرانی بودن را در من برانگیخت...

بی تردید انجام این پژوهش جز با لطف و عنایت اساتید بزرگواری که مرا علم آموختند و در جهت تکمیل این رساله رهنمون گردیدند، میسر نبود.

سپاس فراوان به استاد راهنمای گرانمایه ام جناب آقای **دکتر محمد خزائی**، اساتید مشاورم جناب آقایان **دکتر آژند** و **دکتر حاتم** به پاس آموزه های ارزشمندشان،

سپاس ویژه از اساتید بزرگواریم جناب آقایان **دکتر امامی خوئی**، **دکتر طاووسی**، **دکتر آیت اللهی**، **دکتر پورجعفر**، **دکتر حسنونند** و سرکار خانم **دکتر شایسته فر** که آنچه در اینجا آمده، جز با تکیه بر معرفت ایشان امکان پذیر نبوده است،

سپاس بر اساتید عالیقدرم در سفر مطالعاتی ترکیه، **پروفیسور آتاسوی**، **دکتر بانو ماهیر**، **دکتر مصطفی کوچوک** و **بالاخص دکتر لاله اولوچ** که راهنماییهایشان مسیر روشنی را در جهت تکمیل بخش عثمانی فراهم ساخت.

درود بی پایان به دوستان عزیزم که چه در دوران اقامتم در استانبول و چه پس از آن همواره کمک و یآوری بودند در به نتیجه رسیدن مطالعات این رساله. **دکتر منیژه صدری**، **دکتر امیر رسول عربخانی**، **دکتر بهمن راضی** و جناب آقای **صدقی زاده** رایزن فرهنگی سابق ایران در استانبول.

سپاس خالصانه از **سرکار خانم اسکندری**، که راهنمایی ها و دقت نظر ایشان را در ارتقای سطح کیفی آثار پژوهشی، در طی دوران تحصیلم در مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری هرگز از یاد نخواهم برد.

تشکر خالصانه من نثار **مادرم** که وجود گرمی بخش او تمامی سختیهای این مسیر را بر من سهل نمود و دعای خیر او همیشه بدرقه راهم بود.

و اما زبانم قاصر است از بیان محبتهای همسرم آقای **مهندس وحید ضیاءالحق** که گر پشتیبانی و حمایت همه جانبه او نبود، این ره هرگز به پایان نمی رسید.

چکیده:

قرن دهم هجری دوران اوج تاثیر هنر ایران بر آسیای صغیر است. وقایعی مهمی همچون پایان حکمرانی ترکمانان آق قویونلو، افول مکتب هرات، واقعه چالدران و تصرف تبریز، سبب انتقال گنجینه آثار و مهاجرت بسیاری از هنرمندان و صنعتگران ایرانی به دربار عثمانی گشت. این شرایط در کنار عوامل مهمی همچون فشارهای مذهبی دولت صفوی بر عموم مردم بر قبول مذهب شیعه، جملگی در ورود تاثیرات هنر ایران زمین بر دربار استانبول کارگر افتاد.

دولت عثمانی با هدف اعتبار بخشیدن به موقعیت سیاسی و فرهنگی خود، اولین کارگاههای هنر استانبول را با اقتباس از ایران که در زمینه فرهنگ و هنر آن روزگار پیشگام بود، تاسیس کرد. تحولات سیاسی و ناآرامیهای مختلفی که در طی این سالها در ایران رخ داد، شرایط را برای خروج بسیاری از گنجینه آثار و دستنوشته های نفیس و همچنین مهاجرت گروهی از هنرمندان و اساتید فن ایران که در جهت یافتن حمایت و پشتیبانی هنری بودند، به استانبول فراهم ساخت. این شرایط، بستر مناسبی را جهت رشد و توسعه نگارگری عثمانی بر پایه دستاوردهای هنری مکاتب ایران در کارگاههای تازه تاسیس استانبول بوجود آورد.

روش شناسی تحقیق به واسطه پراکندگی موضوعات، بیشتر بر نوع بنیادین و توسعه ای و برپایه روشهای توصیفی، تاریخی و در پاره ای موارد بر روش همبستگی استوار است. تجزیه و تحلیل آثار مصور مکتب استانبول و تطبیق آنها با همتایشان در ایران، بالاخص در نیمه نخست قرن دهم هجری، تشابهات بارزی را بین آثار دو گروه به نمایش میگذارد. نتایج رساله حاضر بازتاب این حقیقت است که نه تنها از نسخ مصور ایرانی موجود در خزانه توپقاپی سرای، به عنوان الگو در تولدات نسخ مصور دربار استانبول استفاده می شده، بلکه فعالیت هنرمندان مهاجر ایرانی در کارگاههای توپقاپی سرای و نیز رهنمونهای برخی صاحب نظران بر تولید آثار مکتب استانبول، تاثیرات قابل ملاحظه ای را از دستاوردهای هنر ایران زمین بر نگارگری عثمانی بر جای گذاشته است.

واژگان کلیدی: نگارگری، ایران، عثمانی، مکتب استانبول، توپقاپی سرای.

فهرست مطالب

عنوان ..... صفحه

فهرست تصاویر ..... ز
فهرست جداول ..... م
فهرست نمودارها ..... س

مقدمه ۱
- پیشینه پژوهش ۳
- کلیات پژوهش ۴
- پرسش ها ۴
- فرضیه ها ۵
- روش شناسی ۵
- ساختار رساله ۶

فصل اول: سنت هنری نگارگری ایران قرون دهم و یازدهم هجری ۹

۱-۱-۱- دیباچه ۱۰
۲-۱- پیشینه (نگارگری ایران از سلطه سلجوقیان تا آغاز قرن دهم هجری) ۱۴
۳-۱- نگارگری ایران قرون دهم و یازدهم هجری ۲۲
۱-۳-۱- صفویان (۱۱۳۴-۹۰۶ هجری/۱۷۲۲-۱۵۰۰ میلادی) ۲۲
۱-۳-۱-۱- گرایشهای فرهنگی و هنری دوران صفویان ۳۲
۲-۱-۳-۱- نگارگری دوران حکمرانی صفویان ۳۵
۱-۳-۱-۲-۱- مکتب نگارگری تبریز ۳۵
۱-۳-۱-۲-۱-۱- نگارگری دوران شاه اسماعیل اول (۹۳۰-۹۰۷ هجری/۱۵۲۴-۱۵۰۱ م.) ۳۵

- ۳۸ ..... ۱-۳-۱-۲-۲- نگارگری دوران نخست حکمرانی تهماسب اول (۵۵-۹۳۰ / ۴۲-۱۵۲۴).....
- ۴۲ ..... ۱-۳-۱-۲-۲- مکتب نگارگری قزوین .....
- ۴۲ ..... ۱-۳-۱-۲-۲-۱- نگارگری دوران دوم حکمرانی تهماسب اول (۸۴-۹۵۵ هـ / ۷۶-۱۵۴۳ م).....
- ۴۴ ..... ۱-۳-۱-۲-۲-۲- نگارگری دوران شاه اسماعیل دوم (۹۸۵-۹۸۴ هـ / ۷۷-۱۵۷۶ م).....
- ۴۵ ..... ۱-۳-۱-۲-۲-۳- نگارگری دوران سلطان محمد خداپنده (۹۹۶-۹۸۵ هـ / ۸۷-۱۵۷۷ م).....
- ۴۶ ..... ۱-۳-۱-۲-۲-۴- نگارگری دوران نخست شاه عباس اول (۱۰۰۶-۹۸۷ هـ / ۹۹۶-۱۵۸۷ م).....
- ۴۸ ..... ۱-۳-۱-۲-۳- مکتب نگارگری اصفهان .....
- ۴۸ ..... ۱-۳-۱-۲-۱- نگارگری دوران دوم حکمرانی شاه عباس (۳۸-۱۰۰۶ هـ / ۱۶۲۹-۱۵۹۸ م).....
- ۵۲ ..... ۱-۳-۱-۲-۲-۲- نگارگری دوران شاه صفی اول (۵۲-۱۰۳۸ هجری / ۱۶۴۲-۱۶۲۹ م).....
- ۵۴ ..... ۱-۳-۱-۲-۳- نگارگری دوران شاه عباس دوم (۷۷-۱۰۵۳ هجری / ۱۶۴۲-۶۶ م).....
- ۵۷ ..... ۱-۳-۱-۲-۴- نگارگری دوران صفی دوم و سلطان حسین (۱۱۳۵-۱۰۷۷ هـ / ۱۶۶۶-۱۷۲۲ م).....
- ۶۰ ..... ۱-۳-۱-۲-۴- مکتب نگارگری شیراز .....
- ۷۳ ..... ۴-۱- تبیین شاخصه های نگارگری ایران.....
- ۷۳ ..... ۱-۴-۱- دیباچه .....
- ۷۳ ..... ۱-۴-۲- مورد مطالعه .....
- ۷۴ ..... ۱-۴-۳- معرفی شاخصه های نگارگری ایران.....
- ۷۷ ..... ۱-۴-۴- گفتمان .....
- فصل دوم: سنت هنری نگارگری عثمانی قرون دهم و یازدهم هجری ۷۸**
- ۷۹ ..... ۱-۲- دیباچه.....
- ۸۳ ..... ۲-۲- پیشینه (نگارگری عثمانی از سطله سلجوقیان روم تا آغاز قرن دهم هجری).....
- ۹۲ ..... ۲-۳- نگارگری عثمانی قرون دهم و یازدهم هجری .....
- ۹۲ ..... ۲-۳-۱- تحولات سیاسی .....
- ۱۰۳ ..... ۲-۳-۲- گرایشهای فرهنگی و هنری دوران حکمرانی سلاطین عثمانی قرون دهم و یازدهم هجری.....
- ۱۰۶ ..... ۲-۳-۳- مکتب نگارگری استانبول- عثمانی، قرون دهم و یازدهم هجری .....
- ۱۰۶ ..... ۲-۳-۳-۱- نگارگری دوران سلطان بایزید دوم (۹۱۸-۸۸۶ هـ / ۱۵۱۲-۱۴۸۱ م).....
- ۱۱۰ ..... ۲-۳-۳-۲- نگارگری دوران سلطان سلیم اول (۲۶-۹۱۸ هـ / ۲۰-۱۵۱۲ م).....
- ۱۱۱ ..... ۲-۳-۳-۳- نگارگری دوران سلطان سلیمان اول (۷۴-۹۲۶ هـ / ۶۶-۱۵۲۰ م).....

- ۱۲۲ ..... ۴-۳-۳-۲- نگارگری دوران سلطان سلیم دوم (۸۲-۹۷۴ ه. / ۷۴-۱۵۶۶ م.)
- ۱۲۴ ..... ۵-۳-۳-۲- نگارگری دوران سلطان مراد سوم (۱۰۰۳-۹۸۲ ه. / ۹۵-۱۵۷۴ م.)
- ۱۳۰ ..... ۶-۳-۳-۲- نگارگری دوران سلطان محمد سوم (۱۱-۱۰۰۳ ه. / ۱۶۰۳-۱۵۹۵ م.)
- ۱۳۴ ..... ۷-۳-۳-۲- نگارگری دوران سلطان احمد اول (۲۵-۱۰۱۱ ه. / ۱۷-۱۶۰۳ م.)
- ۱۳۷ ..... ۸-۳-۳-۲- نگارگری دوران سلطان عثمان دوم (۳۱-۱۰۲۵ ه. / ۲۲-۱۶۱۷ م.)
- ۱۴۰ ..... ۹-۳-۳-۲- نگارگری دوران سلطان مراد چهارم (۴۹-۱۰۳۲ ه. / ۴۰-۱۶۲۳ م.)
- ۱۴۱ ..... ۱۰-۳-۳-۲- مکتب نگارگری استانبول- عثمانی، (نیمه دوم قرن یازدهم هجری/هفدهم میلادی)
- ۱۴۴ ..... ۴-۳-۲- مکتب نگارگری بغداد-عثمانی، قرون دهم و یازدهم هجری
- ۱۵۲ ..... ۴-۲- تبیین و معرفی شاخصه های نگارگری عثمانی
- ۱۵۲ ..... ۱-۴-۲- دیباچه
- ۱۵۲ ..... ۲-۴-۲- مورد مطالعه
- ۱۵۳ ..... ۳-۴-۲- معرفی شاخصه های نگارگری عثمانی
- ۱۵۶ ..... ۴-۴-۱- گفتمان

فصل سوم: تبادلات فرهنگی و هنری ایران و عثمانی قرون دهم و یازدهم هجری ۱۵۷

- ۱۵۸ ..... ۱-۳-۱- دیباچه
- ۱۶۰ ..... ۲-۳-۲- نفوذ فرهنگ و ادب ایرانی
- ۱۶۱ ..... ۱-۲-۳- نفوذ فرهنگ و ادب ایرانی قرون دهم و یازدهم هجری
- ۱۶۲ ..... ۳-۳-۳- مهاجرت هنرمندان کتاب آرای ایرانی به کشور عثمانی
- ۱۶۲ ..... ۱-۳-۳- اسارت
- ۱۶۴ ..... ۲-۳-۳- پناهندگی
- ۱۶۵ ..... ۳-۳-۳- رفاه و امنیت شغلی
- ۱۶۶ ..... ۴-۳-۴- حضور نگارگران ایرانی در دربار عثمانی
- ۱۶۶ ..... ۱-۴-۳- بر اساس شواهد موجود در دفاتر اهل حرف
- ۱۶۸ ..... ۲-۴-۳- بر اساس شواهد موجود در نسخه های مصور عثمانی
- ۱۷۰ ..... ۳-۴-۳- بر اساس شواهد موجود در تذکره ها و منابع مکتوب
- ۱۷۴ ..... ۵-۳-۵- وجود گنجینه آثار مصور ایرانی در دربار عثمانی
- ۱۷۷ ..... ۱-۵-۳- هدایای سیاسی

- ۱۷۹ ..... ۲-۵-۳- غارت و چپاول ۱۷۹
- ۱۸۰ ..... ۳-۵-۳- مصادره اموال ۱۸۰
- ۱۸۱ ..... ۴-۵-۳- خریداری ۱۸۱
- ۱۸۲ ..... ۶-۳- حضور برخی از حامیان و صاحبان هنر ایرانی در دربار عثمانی ۱۸۲
- ۱۸۲ ..... ۱-۶-۳- شاهزاده اوغورلو محمد ۱۸۲
- ۱۸۳ ..... ۲-۶-۳- بدیع الزمان میرزا ۱۸۳
- ۱۸۳ ..... ۳-۶-۳- القاص میرزا ۱۸۳
- ۱۸۴ ..... ۷-۳- گفتمان ۱۸۴

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل نگارگری عثمانی و معرفی تاثیرات نگارگری ایران ۱۸۵

- ۱۸۶ ..... ۱-۴- دیباچه ۱۸۶
- ۱۸۹ ..... ۲-۴- نگارگری عثمانی از منظر نسخه شناسی ۱۸۹
- ۱۸۹ ..... ۱-۲-۴- دیباچه ۱۸۹
- ۱۸۹ ..... ۲-۲-۴- جامعه آماری ۱۸۹
- ۱۹۶ ..... ۳-۲-۴- بررسی آثار مصور عثمانی از منظر نسخه شناسی ۱۹۶
- ۱۹۷ ..... ۱-۳-۲-۴- رشد تولید نسخ مصور دربار عثمانی ۱۹۷
- ۱۹۸ ..... ۲-۳-۲-۴- رشد تولید نسخ مصور دربار عثمانی با تاکید بر ادبیات ایران ۱۹۸
- ۱۹۹ ..... ۳-۳-۲-۴- رشد تولید نسخ مصور دربار عثمانی با تاکید بر نوع زبان آثار ۱۹۹
- ۲۰۰ ..... ۴-۳-۲-۴- رشد تولید نسخ مصور دربار عثمانی با تاکید بر آثار نویسندگان و شاعران ایرانی ۲۰۰
- ۲۰۱ ..... ۵-۳-۲-۴- رشد تولید نسخ مصور دربار عثمانی با تاکید بر کاربرد قلم نستعلیق ۲۰۱
- ۲۰۲ ..... ۶-۳-۲-۴- رشد تولید نسخ مصور دربار عثمانی با تاکید بر تولیدات مکاتب مختلف ۲۰۲
- ۲۰۳ ..... ۴-۲-۴- گفتمان ۲۰۳
- ۲۰۴ ..... ۳-۴- مطالعه تطبیقی شاخصه های نگارگری ایران با شاخصه های نگارگری عثمانی ۲۰۴
- ۲۰۴ ..... ۱-۳-۴- دیباچه ۲۰۴
- ۲۰۵ ..... ۲-۳-۴- مطالعه تطبیقی شاخصه های نگارگری ایران با شاخصه های نگارگری عثمانی ۲۰۵
- ۴-۴- جایگاه هنرمندان کتاب آرای ایرانی در کارگاههای هنر توپقایی سرای، با استناد به دفاتر اهل
- ۲۰۸ ..... حرف عثمانی، قرن دهم هجری ۲۰۸
- ۲۰۸ ..... ۱-۴-۴- دیباچه ۲۰۸

- ۲۰۹-۴-۲- معرفی مورد مطالعه ۲۰۹
- ۲۰۹-۴-۱-۲- دفاتر اهل حرف عثمانی ۲۰۹
- ۲۱۱-۴-۲-۱- بازخوانی دفاتر اهل حرف قرن دهم هجری ۲۱۱
- ۲۱۲-۴-۳- معرفی هنرمندان ایرانی دفاتر اهل حرف توپقاپی سرای، قرن دهم هجری ۲۱۲
- ۲۱۶-۴-۱-۳- معرفی جداول ۲۱۶
- ۲۱۶-۴-۴- جایگاه نقاشان ایرانی در جماعت نقاشخانه توپقاپی سرای، قرن دهم هجری ۲۱۶
- ۲۲۰-۴-۱-۴- معرفی تعداد اعضای گروه نقاشان ایرانی در نقاشخانه توپقاپی سرای ۲۲۰
- ۲۲۰-۴-۲-۴- معرفی میزان مقرری اعضای گروه نقاشان ایرانی در نقاشخانه توپقاپی سرای ۲۲۰
- ۲۲۱-۴-۵- گفتمان ۲۲۱
- ۲۲۴-۴-۵- بررسی تطبیقی نگارگری مکتب تبریز صفوی و مکتب استانبول عثمانی، قرن دهم هجری ۲۲۴
- ۲۲۴-۴-۱-۵- دیباچه ۲۲۴
- ۲۲۵-۴-۲-۵- معرفی مورد مطالعه ۲۲۵
- ۲۲۶-۴-۱-۲-۵- منتخب آثار مکتب نگارگری تبریز ۲۲۶
- ۲۲۸-۴-۲-۲-۵- منتخب آثار مکتب نگارگری استانبول ۲۲۸
- ۲۳۰-۴-۳-۵- تجزیه و تحلیل آثار ۲۳۰
- ۲۳۱-۴-۱-۳-۵- تحلیل صفحه، کادر و حاشیه نگاره ها ۲۳۱
- ۲۳۲-۴-۲-۳-۵- تحلیل تصویری نگاره ها ۲۳۲
- ۲۳۵-۴-۳-۳-۵- تحلیل نوشتاری نگاره ها ۲۳۵
- ۲۳۵-۴-۴-۳-۵- تحلیل ساختاری نگاره ها ۲۳۵
- ۲۳۷-۴-۴-۵-۴- وجوه تشابه و تفارق در نگاره های مکتب تبریز صفوی و مکتب استانبول، عثمانی ۲۳۷
- ۲۳۷-۴-۱-۴-۵-۴- وجوه تشابه ۲۳۷
- ۲۳۸-۴-۲-۴-۵-۴- وجوه تفارق ۲۳۸
- ۲۳۹-۴-۵-۵-۴- گفتمان ۲۳۹
- ۶-۴- مطالعه تطبیقی نگارگری ایران و نگارگری عثمانی، با تاکید بر الگوبرداری از نسخ مصور ایران، نیمه نخست قرن دهم هجری ۲۴۱
- ۲۴۱-۴-۱-۶-۴- دیباچه ۲۴۱
- ۲۴۲-۴-۲-۶-۴- مورد مطالعه ۲۴۲
- ۲۴۲-۴-۳-۶-۴- نگارگری عثمانی با تاکید بر الگوبرداری از نسخ مصور ایران ۲۴۲
- ۲۴۲-۴-۱-۳-۶-۴- دیوان اشعار امیر علیشیر نوائی ۲۴۲
- ۲۴۳-۴-۲-۳-۶-۴- شاهنامه شاه تهماسب و سلیمان نامه عارفی ۲۴۳

۳-۳-۴-۴- دیوان اشعار ترکی سلطان حسین بایقرا و سلیم نامه شکری..... ۲۴۴

۴-۴-۴- گفتمان ۲۴۶

۲۴۷ ..... بحث و نتیجه گیری

۲۵۰ ..... - مروری بر نتایج حاصل از بررسی شاخصه های نگارگری ایران

۲۵۰ ..... الف) رویکرد مضمونی

۲۵۱ ..... ب) رویکرد بصری

۲۵۲ ..... ج) رویکرد ساختاری

۲۵۳ ..... - مروری بر نتایج حاصل از بررسی شاخصه های نگارگری عثمانی

۲۵۴ ..... الف) رویکرد مضمونی

۲۵۵ ..... ب) رویکرد بصری

۲۵۷ ..... ج) رویکرد ساختاری

۲۵۸ ..... - نتیجه گیری

۲۵۹ ..... فهرست منابع

۲۶۰ ..... فهرست منابع فارسی

۲۶۴ ..... فهرست منابع لاتین

۲۶۸ ..... فهرست منابع ترک

۲۷۰ ..... پیوستها

۲۹۳ ..... چکیده انگلیسی

فهرست تصاویر:

- تصویر ۱-۱-۱ - خمسه نظامی، ۹۱۱ هجری ۳۷
- تصویر ۱-۲-۱ - خمسه نظامی، ۹۱۱ هجری ۳۷
- تصویر ۱-۳-۱ - خمسه نظامی، ۹۳۱ هجری ۳۷
- تصویر ۱-۴-۱ - شاهنامه فردوسی، ۲۵-۹۲۰ هجری ۳۷
- تصویر ۱-۵-۱ - شاهنامه تهماسبی ۹۳۱ هجری ۴۱
- تصویر ۱-۶-۱ - خمسه نظامی، ۹۵۰-۹۴۶ هجری ۴۱
- تصویر ۱-۷-۱ - شاهنامه تهماسبی، ۹۳۱ هجری ۴۱
- تصویر ۱-۸-۱ - ظفرنامه، ۹۳۵ هجری ۴۱
- تصویر ۱-۹-۱ - مرقع، ۹۳۰ هجری ۴۲
- تصویر ۱-۱۰-۱ - مرقع، نیمه نخست قرن ۱۰ هجری ۴۲
- تصویر ۱-۱۱-۱ - گرشاسب نامه، ۹۸۰ هجری ۴۵
- تصویر ۱-۱۲-۱ - شاهنامه شاه اسماعیل دوم، ۹۸۴ هجری ۴۵
- تصویر ۱-۱۳-۱ - شاهنامه شاه اسماعیل دوم، ۹۸۴ هجری ۴۶
- تصویر ۱-۱۴-۱ - شاهنامه فردوسی، ۹۸۹ هجری ۴۶
- تصویر ۱-۱۵-۱ - شاهنامه شاه عباسی، ۱۰۰۵ هجری ۴۷
- تصویر ۱-۱۶-۱ - مرقع، دهه ۱۰۰۰ هجری ۴۷
- تصویر ۱-۱۷-۱ - شاهنامه فردوسی، ۱۰۲۳ هجری ۵۱
- تصویر ۱-۱۸-۱ - مخزن الاسرار، ۱۰۲۳ هجری ۵۱
- تصویر ۱-۱۹-۱ - مرقع رقم رضا عباسی، ۱۰۲۳ هجری ۵۱
- تصویر ۱-۲۰-۱ - مرقع، ۱۰۲۰ هجری ۵۱
- تصویر ۱-۲۱-۱ - تاریخ شاه اسماعیل اول، نیمه قرن ۱۱ هجری ۵۳

- تصویر ۱-۲۲- دیوان باقی، ۱۰۴۵ هجری..... ۵۲
- تصویر ۱-۲۳- مرقع، ۱۰۴۰ هجری..... ۵۳
- تصویر ۱-۲۴- مرقع، ۱۰۴۷ هجری..... ۵۳
- تصویر ۱-۲۵- شاهنامه فردوسی، ۱۰۵۸ هجری..... ۵۵
- تصویر ۱-۲۶- مرقع، ۱۰۶۱ هجری..... ۵۶
- تصویر ۱-۲۷- خمسه نظامی، ۱۰۸۵ هجری..... ۵۹
- تصویر ۱-۲۸- تاریخ شاه اسماعیل، ۱۰۹۹ هجری..... ۵۹
- تصویر ۱-۲۹- مرقع، ۱۰۹۲ هجری..... ۵۹
- تصویر ۱-۳۰- مرقع، ۱۰۸۶ هجری..... ۵۹
- تصویر ۱-۳۱- خمسه نظامی، ۱۱۱۸ هجری..... ۶۴
- تصویر ۱-۳۲- شاهنامه فردوسی، ۹۲۸ هجری..... ۶۴
- تصویر ۱-۳۳- ظفرنامه، ۹۲۹ هجری..... ۶۴
- تصویر ۱-۳۴- خمسه نظامی، ۹۳۵ هجری..... ۶۴
- تصویر ۱-۳۵- خمسه نظامی، دهه ۹۷۰ هجری..... ۶۶
- تصویر ۱-۳۶- روضه الصفا، ۹۷۹ هجری..... ۶۶
- تصویر ۱-۳۷- خمسه نظامی، ۹۹۲-۹۸۸ هجری..... ۶۸
- تصویر ۱-۳۸- گرشاسب نامه، دهه ۹۸۰ هجری..... ۶۹
- تصویر ۱-۳۹- هفت اورنگ جامی، ۹۹۳ هجری..... ۶۹
- تصویر ۱-۴۰- نگارستان، ۹۸۵ هجری..... ۶۹
- تصویر ۱-۴۱- مجالس العشاق، دهه ۹۸۰ هجری..... ۶۹
- تصویر ۱-۴۲- شاهنامه فردوسی، ۱۰۱۰ هجری..... ۷۲
- تصویر ۱-۴۳- شاهنامه فردوسی، ۱۰۰۰ هجری..... ۷۲
- تصویر ۱-۴۴- مجالس العشاق، ۱۰۰۸ هجری..... ۷۲
- تصویر ۱-۴۵- شاهنامه فردوسی، ۱۰۲۵ هجری..... ۷۲

- تصویر ۱-۲- نمایش استانهای ترکیه ۷۹
- تصویر ۲-۲- خمسه دهلوی-۹۰۳ هجری ۱۰۹
- تصویر ۳-۲- شاهنامه مالک امی، ۹۰۶ هجری ۱۰۹
- تصویر ۴-۲- سلیمان نامه اوزون فردوسی، اوایل قرن دهم هجری ۱۰۹
- تصویر ۵-۲- منطق الطیر، مجلس سلیمان و سبا، ۹۲۱ هجری ۱۱۱
- تصویر ۶-۲- سلیم نامه شکری، ۹۲۱ هجری ۱۱۴
- تصویر ۷-۲- کاشیهای سبک ساز، ۹۴۰ هجری ۱۱۴
- تصویر ۸-۲- طراحی سبک ساز، دهه ۹۴۰ هجری ۱۱۴
- تصویر ۹-۲- خمسه نوایی، ۹۳۷ هجری ۱۱۶
- تصویر ۱۰-۲- خمسه نوایی، ۹۳۷ هجری ۱۱۶
- تصویر ۱۱-۲- دیوان نوایی، ۹۴۰ هجری ۱۱۶
- تصویر ۱۲-۲- تحفه الاحرار، نیمه نخست قرن ۱۰ هجری ۱۱۶
- تصویر ۱۳-۲- سلیمان نامه مطرقچی نصح، ۹۵۲ هجری ۱۱۸
- تصویر ۱۴-۲- بیان المنازل سفر العراقین ۹۴۶-۹۴۴ هجری ۱۱۹
- تصویر ۱۵-۲- سلیمان نامه عارفی ۹۶۸ هجری ۱۲۰
- تصویر ۱۶-۲- خمسه نظامی، ۹۴۹ هجری ۱۲۲
- تصویر ۱۷-۲- بارباروس، ۹۵۰ هجری ۱۲۲
- تصویر ۱۸-۲- زهت الاخبار، ۹۷۶-۹۷۱ هجری ۱۲۳
- تصویر ۱۹-۲- زهت الاخبار، ۹۷۶-۹۷۱ هجری ۱۲۳
- تصویر ۲۰-۲- تاریخ سلطان سلیمان ۹۸۷ هجری ۱۲۶
- تصویر ۲۱-۲- شاهنامه سلیم خان ۹۸۸ هجری ۱۲۶
- تصویر ۲۲-۲- شاهنشاه نامه، ۹۸۹ هجری ۱۲۶
- تصویر ۲۳-۲- زبده التواریخ، ۹۹۱ هجری ۱۲۹
- تصویر ۲۴-۲- سورنامه ۹۸۰ هجری ۱۲۹
- تصویر ۲۵-۲- سیره النبی، ۱۰۰۳ هجری ۱۲۹
- تصویر ۲۶-۲- قیافه الانسانیه فی الشمالیة العثمانیه، ۹۸۷ هجری ۱۲۹

- تصویر ۲-۲۷- شاهنامه تعلیقی زاده ۱۰۰۴ هجری..... ۱۳۳
- تصویر ۲-۲۸- شاهنامه فردوسی، دهه نخست قرن ۱۱ هجری..... ۱۳۳
- تصویر ۲-۲۹- فتحنامه اگری ۱۰۰۴-۱۰۰۵ هجری..... ۱۳۳
- تصویر ۲-۳۰- وقایع نامه علی پاشا، اوایل قرن ۱۱ هجری..... ۱۳۶
- تصویر ۲-۳۱- فالنامه، اوایل قرن ۱۱ هجری..... ۱۳۶
- تصویر ۲-۳۲- آلبوم احمد اول، اوایل قرن ۱۱ هجری..... ۱۳۶
- تصویر ۲-۳۳- آلبوم احمد اول، اوایل قرن ۱۱ هجری..... ۱۳۶
- تصویر ۲-۳۴- شقایق النعمانیه، ۳۱-۲۸ هجری..... ۱۳۹
- تصویر ۲-۳۵- دیوان نادری، ۳۱-۲۷ هجری..... ۱۳۹
- تصویر ۲-۳۶- شاهنامه نادری، ۱۰۳۵ هجری..... ۱۴۰
- تصویر ۲-۳۷- پاشانامه، دهه ۱۰۴۰ هجری..... ۱۴۱
- تصویر ۲-۳۸- پاشانامه، دهه ۱۰۴۰ هجری..... ۱۴۱
- تصویر ۲-۳۹- عجایب المخلوقات، ۱۰۶۵ هجری..... ۱۴۳
- تصویر ۲-۴۰- سلیم خان نامه، ۱۰۹۹ هجری..... ۱۴۳
- تصویر ۲-۴۱- حدیقه السعداء، اوایل قرن ۱۱ هجری..... ۱۴۸
- تصویر ۲-۴۲- روضه الصفا، اوایل قرن ۱۱ هجری..... ۱۴۸
- تصویر ۲-۴۳- مقتل الرسول، اوایل قرن ۱۱ هجری..... ۱۴۹
- تصویر ۲-۴۴- حدیقه السعداء، اوایل قرن ۱۱ هجری..... ۱۴۹
- تصویر ۲-۴۵- تواقیب المناقیب، اوایل قرن ۱۱ هجری..... ۱۵۰
- تصویر ۲-۴۶- جامع السیر، اوایل قرن ۱۱ هجری..... ۱۵۰
- تصویر ۲-۴۷- جامع السیر، اوایل قرن ۱۱ هجری..... ۱۵۰
- تصویر ۲-۴۸- مرقع سلطان مراد سوم، اوایل قرن ۱۱ هجری..... ۱۵۰
- تصویر ۳-۱- بخشی از دفتر اهل حرف ۹۳۲ هجری..... ۱۶۷
- تصویر ۳-۲- بخشی از دفتر اهل حرف ۹۳۲ هجری..... ۱۶۷
- تصویر ۳-۳- بخشی از صفحه کلوفون خمسه امیر علیشیر نوایی، ۹۳۷ هجری..... ۱۶۹
- تصویر ۳-۴- بخشی از دفتر اهل حرف ۹۳۲ هجری..... ۱۶۹

- تصویر ۴-۱- شاهنامه فردوسی، مکتب تبریز، ۹۲۸ هجری..... ۲۲۶
- تصویر ۴-۲- شاهنامه فردوسی، مکتب تبریز، ۹۲۸ هجری..... ۲۲۶
- تصویر ۴-۳- شاهنامه فردوسی، مکتب تبریز، ۹۲۸ هجری..... ۲۲۶
- تصویر ۴-۴- ظفرنامه تیموری، مکتب تبریز، ۹۳۵ هجری..... ۲۲۷
- تصویر ۴-۵- ظفرنامه تیموری، مکتب تبریز، ۹۳۵ هجری..... ۲۲۷
- تصویر ۴-۶- ظفرنامه تیموری، مکتب تبریز، ۹۳۵ هجری..... ۲۲۷
- تصویر ۴-۷- خمسه نظامی، مکتب تبریز، ۹۴۶-۹۴۹ هجری..... ۲۲۸
- تصویر ۴-۸- خمسه نظامی، مکتب تبریز، ۹۴۶-۹۴۹ هجری..... ۲۲۸
- تصویر ۴-۹- خمسه نظامی، مکتب تبریز، ۹۴۶-۹۴۹ هجری..... ۲۲۸
- تصویر ۴-۱۰- سلیم نامه، مکتب استانبول، ۹۳۱ هجری..... ۲۲۹
- تصویر ۴-۱۱- سلیم نامه، مکتب استانبول، ۹۳۱ هجری..... ۲۲۹
- تصویر ۴-۱۲- سلیم نامه، مکتب استانبول، ۹۳۱ هجری..... ۲۲۹
- تصویر ۴-۱۳- خمسه نوایی، مکتب استانبول، ۹۳۷ هجری..... ۲۲۹
- تصویر ۴-۱۴- خمسه نوایی، مکتب استانبول، ۹۳۷ هجری..... ۲۲۹
- تصویر ۴-۱۵- خمسه نوایی، مکتب استانبول، ۹۳۷ هجری..... ۲۲۹
- تصویر ۴-۱۶- سلیمان نامه، مکتب استانبول، ۹۶۸ هجری..... ۲۳۰
- تصویر ۴-۱۷- سلیمان نامه، مکتب استانبول، ۹۶۸ هجری..... ۲۳۰
- تصویر ۴-۱۸- سلیمان نامه، مکتب استانبول، ۹۶۸ هجری..... ۲۳۰
- تصویر ۴-۱۹- غرائب الصغار، مکتب هرات..... ۲۴۳
- تصویر ۴-۲۰- غرائب الصغار، مکتب هرات..... ۲۴۳
- تصویر ۴-۲۱- غرائب الصغار، مکتب استانبول..... ۲۴۳
- تصویر ۴-۲۲- شاهنامه شاه تهماسب، ۹۴۷ هجری..... ۲۴۴
- تصویر ۴-۲۳- سلیمان نامه عارفی ۹۶۵ هجری..... ۲۴۴
- تصویر ۴-۲۴- شاهنامه شاه تهماسب، ۹۴۷ هجری..... ۲۴۴

تصویر ۴-۲۵- سلیمان نامه عارفی ۹۶۵ هجری ۲۴۴

تصویر ۴-۲۶- دیوان سلطان حسین، مکتب هرات ۲۴۵

تصویر ۴-۲۷- سلیم نامه شکری، مکتب استانبول، ۸۹۷ هجری ۲۴۵

تصویر ۴-۲۸- دیوان سلطان حسین، مکتب هرات ۲۴۵

تصویر ۴-۲۹- سلیم نامه شکری، مکتب استانبول، ۸۹۷ هجری ۲۴۵